СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLIX. Ч. 55. Джерзі Сити, Н. Дж., вівторок, 11-го березня 1941. No. 55. Jersey City, N. J., Tuesday, March 11, 1941. VOL. XLIX.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свобода": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE

СНІГ І МІСЬКІ ЩАДЖЕННЯ

НЮ ЙОРК. — Щоб забрати 12 міліонів кубічних ярдів снігу з вулиць місто мусілоб витратити півтора міліона долярів. А міська каса знаходиться в досить „делікатнім" положенні. Отож заряд міста, порадившись людей із „бюра погоди" рішив цього снігу не забирати, а лишити його проміням сонця, щоб вони його стопили. Бо це березень, про який говорять, що „впадає мов лев, а виходить мов ягня". Бюра погоди говорять, що тепла погода перед нами, яка за один, або два дні вичистить зо снігу вулиці. А колиб вони перечислились, то хай тоді люди „нас за це гостро критикують", говорив комісар санітацій, Карей.

АМЕРИКАНСЬКІ ПОЛЬКИ ЗА ПОМІЧ СВОЇМ.

НЮ ЙОРК. — Жіночі польсько-американські товариства вислали листа до президента Рузвелта, щоб той вплинув на Совєти і видобув від них дозвіл, щоби Американський Червоний Хрест і інші гуманітарні товариства, могли дістатись на далекий Сибір, до тих таборів, де тепер перебувають вивезені большевиками поляки і дати висиленим поміч.

ЗАЛІЗНОЇ ДИСЦИПЛІНИ В АРМІЇ НЕ БУДЕ.

ВАШИНҐТОН. — Найновіший припис американської армії велить, щоб по вишкільних пунктах старшини і підстаршини не приноровлювали до вояків такої залізної дисципліни, яка була передтим. Тепер поза обовязком вояк навіть не мусить старшинам, чи підстаршинам „салютувати". Американська армія стоїть тепер на становищі, що справність армії не полягає на сліпій дисципліні, в якій здавлений всякий індивідуалізм, а навпаки, на розкриттю моральних і інтелектуальних здібностей вояка. В теперішній війні дуже часто вояк мусить руководитись власним розсудком і не чекати на прикази з гори. Бо часто він цілком відтятий від проводу. Тому тверда штивна дисципліна, яка полягала на здушенні індивідуального думання і виплеканні сліпого послуху, нині непридатна.

ЗАКЛИК ДО ДЕ ВАЛЄРИ.

НЮ ЙОРК.—129 чільних американських ірляндців звернулись з проханням до ірляндського президента Де Валєри, щоб він забув минулі проступки Анґлії і таки шукав порозуміння з Анґлією, а навіть, щоб дав її в Ірляндії морські бази. Згадані ірляндці не заперечують, що в минулім Англія зле поступала з Ірляндією, але в обличчі нової, більшої небезпеки, яка грозить усім, минуле треба забути.

СКІЛЬКИ ВИТРАЧУЄ НІМЕЧЧИНА?

ВАШИНҐТОН. — Департамент торговлі заявив, що Німеччина витрачує на війну 72% свого загального приходу. Себто, вона витрачує в рік 72 біліони марок, з загального національного приходу сто біліонів марок. Колиб Америка хотіла в такім відношені витрачати гроші, то вона витратилаб 57 і пів біліона долярів на рік. А вона дотепер витратила 17 біліонів долярів всего.

ПРОТИ АМАТОРСЬКИХ СЛІДСТВ.

ОЛБАНІ. — Нюйорський стейтовий прокуратор, Джан Бенет, в листі до ґубернатора Лімена писав, що треба вплинути на громадян, аби вони самі не розпочинали слідства, коли знайдуть щось підозрілого, тільки, щоб донесли до влади. Бо слідство належить до компетентних і фахових чинників. Хто не є в тій справі фахівцем, то дуже часто зачне слідкувати за невинуватим чоловіком, або коли й натрапить на винуватого, то так поведе справу, що все загирить.

ПЕРЕГОВОРИ ЗО СТРАЙКАРАМИ РОЗБИЛИСЬ.

НЮ ЙОРК. — Посадник Ля Ґвардія переговорював з юнією автобусових шоферів, які рішили страйкувати. Але його переговори розбились тому, що страйкарі не хотіли зробити жадної уступки. Вони домагались, щоб автобусові компанії наперед зробили якісь свої контрпропозиції. Посадник Ля Ґвардія опісля назвав страйкарів впертими, які просто хочуть страйкувати і годі.

БУДОВА ДЕШЕВОГО ЛІТАКА.

ВЕЙС (Джорджія). — Генрі Форд заявив, що його компанія вже від довшопо часу експериментує з моделем легенького і дешевого літака, який міг би злітати з малого місця і також на малім місци осідати. Для злету й осідання літак мав би на хребі пропелєр типу „жіро". Він міг би нести двоє людей. А його тулуб був би збудований з плястичного матеріялу. Цей літак коштував би стільки, що пересічне авто. Його Форд виробляв би на масову скалю.

СТРАЙК В ОДНІЙ ФАБРИЦІ СТАЛІ.

ДІТРОЙТ. — Провідники юній К.П.О. виробили точний плян для страйку в компанії виробу сталі „Мідленд", котра затруднює 1,700 робітників. Та фабрика має воєнних замовлень на 75 міліонів долярів.

НА ПЕРЕДОДНІ ВЕЛИКОЇ ПОМОЧИ ДЛЯ АНГЛІЇ

Політика уряду осягнула в федеральнім конгресі велику перемогу, бо законопроект ч. 1776, на основі якого президент дістане великі права в помочі воюючим чужим потугам, перейшов більшістю голосів, 60 до 31, майже в такій формі, в якій його предложено. Перейшли лиш деякі маленькі поправки і то за згодою проурядових чинників. Опозиція не перевела ні одної своєї поправки. Тепер цей законопроєкт треба буде однозгіднити з тими поправками, що перейшли в палаті представників і після цього його підпише президент та він стане законом. Конгресові чинники говорять, що це станеться вже на протязі двох найближчих днів. В цю середу законопроєкт вже буде готовий до підпису.

Після того до Англії і до інших країв, які назначить президент, поплине на широку скалю воєнна поміч. Ця поміч вже нині чекає готова до відпливу. Першусього Англія дістане більшу частину „москітових лодок", які мають велику скорість і є на стільки озброєні, що можна ними легко поборювати субмарини, а також транспорові кораблі, яких правдоподібно уживатиме Німеччина, наступаючи на Англійські острови. Далі підуть контрторпедовці, а навіть кружляки по 10,000 тон. Водночас піде інша зброя, серед неї тяжкі бомбовики.

БРИТІЙЦІ ЗНОВ ВІДКИДАЮТЬ ПРОПОЗИЦІЮ ГУВЕРА

Британська амбасада знов повідомила Герберта Гувера, голову комітету помочи пятьом малим демократіям, що не дозволить перевозити ніяких харчів до европейських країв, зокрема до тих, що знаходяться під німецькою окупацією. Це правда, що внаслідок бльокади потерплять ці народи і прийдеться їм голодувати, але шляхом цього терпіння буде вможливлена остаточна перемога над німцями й увільнення поневолених народів зпід німців, каже амбасада. Гувер зо свойого боку заявив, що голод у підбитих німцями краях далеко більший ніж про це нині знають в Америці. В Бельгії, наприклад, люди вже дістають лиш половину того, чого треба, щоб нормально жити.

КОМУНІСТИ ПРОТЕСТУЮТЬ

Заходами професорів-комуністів, яких викриває тепер на денне світло стейтовий комітет Реп-Кудерта, влаштував минулої неділі в Мека Темпл віче, на якім бесідники твердили, що проти них звернено таку кампанію тому, що вони виступають проти війни і стараються не допустити, щоб Америка втрутилась в европейську імперіялістичну війну.

В АЛЬБАНІЇ ГРЕЦЬКА ОФЕНЗИВА В ПОВНІМ РОЗГОНІ

Грецькі війська зачали наступати на італійські позиції з такою силою і таким завзяттям, як ще ніколи від початку грецько-італійської війни. І тому в тому часі, коли, як подають, прибув до Альбанії Мусоліні й відвідував італійські бойові ряди. Кажуть, що італійці хочуть за всяку ціну підняти втрачений на полях бою престіж. Тому саме має Мусоліні висилати на фронт навіть найвизначніших членів фашистської партії. Тим пояснюють ще й те, що в останньому часі мали згинути на фронті два міністри.

НІМЕЦЬКІ ЛЕТУНИ НА РОДЕСІ

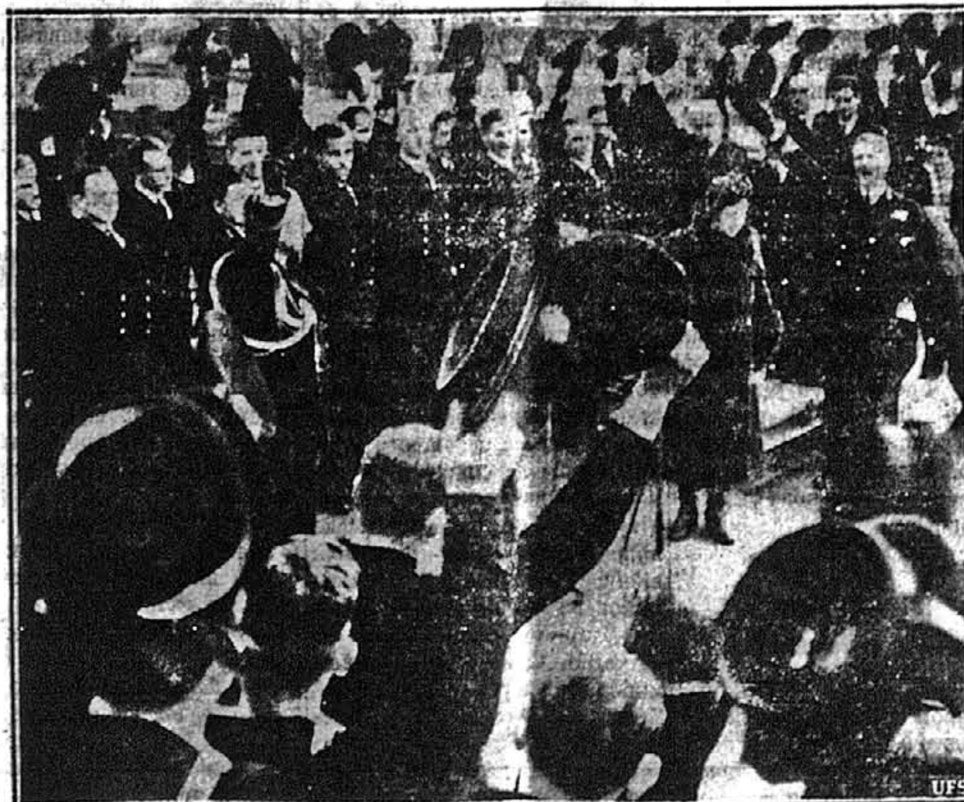
З Істанбулу доносить Юнайтед Прес, що в Туреччині занепокоєні більшим числом німецьких бомбовиків, що прибули на остров Родес, що є положений недалеко від берегів Туреччини. В цілій Туреччині зброяться поспішно. А політично поводяться турки так, що Німеччина ще цілком певно не знає, яка є справжня турецька політика. Саме те, як запевняють турецькі дипльомати, здержує німців від нападу на Грецію.

НОРВЕЖЦІ НАБРАЛИ ОТУХИ

Зо Стокгольму доносять, що британський напад на Лофотські острови зробив на норвежців велике враження. Ті, що ставлять завзято опір квізлінґцям, відчули, що вони не є самі, та що можуть надіятись далі на британську допомогу.

ЗНИЩИЛИ ІТАЛІЙСЬКИЙ КОРАБЕЛЬ

Британське звідомлення доносить про затоплення на Індійськім океані італійського корабля Рамб І., що мав 3,670 тон поємности, визначався великою скорістю і нападами на британські торговельні кораблі.

КОРОЛЕВА НА ВИГНАННІ.—Голяндську королеву Вільгельміну витають моряки на голяндському воєнному кораблі в якомусь британському порті. Вона тепер перебуває як вигнанка в Англії.

БРИТАНІЯ НЕ БУДЕ ВОЮВАТИ ІЗЗА ЗАБРАНИХ СОВЄТАМИ ЗЕМЕЛЬ

ІСТАНБУЛ. — Ґедйє, кореспондент часопису „Ди Ню Йорк Таймс", обговорює турецько-совєтські відносини і каже, що Туреччина таки далі рахується з тим, що дістане якесь попертя з боку Совєтів у випадку війни з Німеччиною. Але є і такі, що глядять на Совєти дуже „реалістично", себто кажуть, що з Туреччиною готово статись те саме, що з Польщею. Це значить, що як Німеччина нападе на Туреччину, то Совєти поведуть себе в такий самий спосіб, як поступили з Польщею, коли на неї напала Німеччина. А це знову означає, що Совєти користалиб з турецького нещастя і забралиб від Туреччини легким способом певні землі. Та назагал, як кажуть, усе те залежить від наладнання відносин між Совєтами і Великою Британією. А тут тяжко відгадати, що може статись. Бо, каже Ґедйє, є фактом, що Совєти злі на Велику Британію за те, що вона не дала досі формально згоди на загарбання Совєтами західньо-українських і білоруських земель, а далі Латвії, Естонії й Литви. Та, твердить далі Ґедйє, ніхто навіть не припускає, щоб Велика Британія захотіла з Совєтами воювати за згадані балтійські держави, а зокрема за західньо-українські й білоруські землі, чи за Басарабію.

Що є певне?

Та якби усі ті справи не виглядали, то одно є певне, запевняє Ґедйє. А це те, що Совєти не підуть тепер під ніякими умовинами до війни. Вправді маршал Тимошенко багато направив в совєтській армії від часу війни Совєтів з Фінляндією, але на те, щоб совєтська армія могла змірятись з німецькою, каже Ґедйє, треба кілька років.

ДАЛЬШІ СЛУХИ ПРО СОВЄТСЬКІ РУХИ.

БІЛГОРОД. — В дипльоматичних колах розповідають, що Совєти збільшують свої сили на Кавказі, як теж близько турецької границі, щоб забезпечитись на випадок, якби німці напали на Грецію, а зглядно на Туреччину. Ті самі кола кажуть далі, що мають інформації в справі скріплювання совєтських воєнних сил над Прутом, вздовж румунської границі. Дехто пояснює совєтські скріплення на Кавказі тим, що Совєти хочуть налякати німців, колиб вони хотіли займати Дарданелі.

ОДНІ ТВЕРДЯТЬ, ДРУГІ ЗАПЕРЕЧУЮТЬ.

СОФІЯ. — Кружляють далі слухи, що німецький посол в Атенах уже вручив Греції ультимат, та що можна надіятись німецького нападу на Грецію кожної хвилини, або уступлення короля з престола в користь свого брата Павла, що є одружений з дочкою бувшого кайзера Вільгельма. В тому останньому випадку це означалоб грецьку здачу і примирення з Італією. В самих Атенах урядово перечать, будьтоби Греція дістала якийсь німецький ультимат. Також заперечують інші слухи, а військові кола запевняють, що Греція буде далі воювати.

ЮГОСЛАВІЯ НА ДВА БОКИ.

БІЛГОРОД. — Розбита внутрі Югославія пробує вийти зо складного положення в такий спосіб, що підпише з Німеччиною договір про ненапад, мабуть уже в ту середу. А заразом проголосить заяву про свої дружні звязки з СССР. Ось таким чином хоче вона погодити дві партії, а зокрема притягнути до урядової політики опозицію, що все є за те, щоб Югославія йшла разом з Росією. Противники Совєтів знову цілковито Совєтам не довіряють. Вони остерігають Югославію навіть перед совєтською заявою в справі Болгарії й кажуть, що вона дуже загадочна.

КАЖЕ, ЩО САМА ДАСТЬ СОБІ РАДУ.

ВІШІ. — Французький уряд у Віші оголошує, що Франція сама боронитиме своїх кольоній в Африці власними силами і перед кожним напасником.

ОПУСКАЮТЬ АТЕНИ.

СОФІЯ. — Виїхали зо столиці Греції до Туреччини польські, бельґійські й голяндські дипльоматичні урядовці, що служили в посольствах і консулятах згаданих країв, не визнаючи німецької окупації.

В ІТАЛІЇ НЕВДОВОЛЕННЯ ЗРОСТАЄ.

ІСТАНБУЛ. — Таке передає кореспондент часопису „Ди Ню Йорк Таймс" на підставі розмов з тими особами, що прибули з Італії до Туреччини. Каже, що в Італії шпиталі переповнені раненими вояками, що з поживою стає щораз гірше, а торговля цілком підупала наслідком британської бльокади.

ТІШТЕСЬ МИРОМ, КАЖУТЬ СОВЄТИ.

МОСКВА. — З нагоди Дня Жінки пишуть Совєти у своїм поклику, щоб тішитись тим, що робітники в капіталістичних краях не мають спокою, але мають його в СССР.

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

У СПРАВІ ДОПОМОГИ

Маємо тут на думці справу допомоги потребуючим українцям в Европі. І то тим, що є на українських землях, як і тим, що як політичні іміґранти, чи вояки українських армій, є на вигнанню по чужих краях, чи попали в полон в Франції й є тепер в Швайцарії.

Ніхто не сумнівається в те, що український нарід в Европі, в себе в дома, як і на еміґрації, переживає страшні часи, нужду і муки і потребує допомоги. І можна сказати, що нема таких, що не хотілиб йому допомогти. Ось тому Конґресовий Комітет і візвав загал до складання жертв. Та так є, що загал тих жертв не складає. Коли так є, то значить, що мусять бути на те якісь причини.

Отже найважніша й властива причина є та, що навіть щодо гуманітарної акції, не маємо з Европою належного звязку. Давні звязки пірвались, а нові тяжко, а то й зовсім неможливо, навязати. Те саме відчувають певно й в Европі, бо інакше не можна собі витолкувати того, що не відзиваються до нас, наприклад, з Чехословаччини чи Франції ті, що передше завжди відзивались.

Дальша причина є ще та, що тепер війна, наслідком якої американський уряд поробив певні збіркові обмеження. Що більше: навіть, коли хто має дозвіл на збірки, то ще тим справа не вирішена, бо, як знаємо, ведеться завзята дискусія, чи допомога тим, що є під німецькою окупацією, не є допомогою Гітлерови.

Крім того, практика з попередніми збірками, зокрема зо збіркою на допомогу Карпатській Україні, заставила нас відноситись до дальших збірок з більшою осторожністю. Не хочемо мати ніяких клопотів з жертводавцями в Америці, ні не хочемо мати до діла з ніякими нарікannями з Европи, що, мовляв, допомога не іде в відповідні руки. Ось те заставляє нас вимагати, щоб добродійна, гуманітарна акція була відділена від „політики", себто, щоб була ведена в Европі такими комітетами, що є загально-громадськими. Це особливо важне в теперішньому моменті, бо в такому випадку того роду акція не буде наражувати нікого з тих, що таку акцію переводять в Америці, ні тих, що їм висилається допомогу. І буде більша ґарантія, що жертви будуть розділювані справедливо.

В останніх часах порушено справу допомоги полоненим, що мають бути в Швайцарії. Очевидно, що таку акцію требаб поперти з цілого серця, якщоб тільки ті, що в Швайцарії цею справою займаються, чи думають нею займатись, відповіли тим вимогам, про які ми згадали і які їм подали до відома. Хто в Швайцарії береться вести того роду акцію, повинен брати під увагу те, як до цього ставляться американські громадські організації. Ми хочемо допомогти, але заразом хочемо, щоб усе було в повнім порядку, бо недомагання в таких справах відбиваються не добре на всякій акції американських українців для допомоги старому краєви. Та все те не повинно бути для нікого вимовою, щоб далі не складати жертви, як до цього накликає Конґресовий Комітет.

ВІРА І ЧИН

(Надіслане з Женеви, Швайцарія).

Віра без чину мертва. Твердження це слушне не лише відносно віри в Бога, а й відносно кожної ідеольоґії, в тім числі і національної. Чим тяжчим і траґічнішим робиться становище нашої нації, тим палкіше підноситься на еміґрації ріжні кличі, що мають провадити до визволення, тим голосніше закликається вірити у власні сили і в остаточну перемогу. Віра є безумовно дуже поважним чинником в боротьбі, але на довший час лише тоді, коли її підтримують відповідні **чини.** Найкращі кличі, поширювані з витратою найбільших засобів, не осягали своєї мети, коли поруч з ними і слідом за ними не йшли чини, до яких закликалося. Кличі без чинів повертаються ранійш чи пізнійш в звичайну демаґоґію, а віра, яку вони мають витворювати і складати, повертається в зневіру. Клясичним прикладом цього являється большевизм, московські керманичі якого витратили незчислимі інтелектуальні і матеріяльні засоби для пропаґанди своїх кличів, сподіваючись використати віру витворювану ними скорше, ніж виявиться, що її не оперто на чинах. Маючи величезні засоби до своєї розпорядимости і цілий світ полем своєї чинности, могли московські можновладці провадити з деякими тимчасовими успіхами цілими роками свою демаґоґічну акцію. Вони могли здобувати віру своїми кличами у Франції, Великобританії чи Мексику вже тоді, коли в межах самого СССР панувала неподільно зневіра. Тепер нарешті, по двох десятках років, коли майже всюди в світі відомо досить, що большевизм є тотожнім з московським імперіялізмом, повертають московські можновладці отверто і по цілому фронті до старої Росії надаючи всім революційним кличам не більше ваги, ніж перед світовою війною надавалось її засадам „самодержавія, православія і народности".

Дрібніші кличі, як свідомий засіб пропаґанди обчисленої на те, щоб викликати навіть не віру, а лише тимчасове переконання в громадській опінії, потрібне для підтримання тої чи іншої акції, поширюється в Европі і цілім світі, спеціяльно тепер в часі війни, цілими тузинами. Початок італійського походу на Єгипет, наприклад, відбувався в супроводі кличів до утворення „Евафрики", себто господарського сполучення цих двох суходолів. Вони замовкли негайно по італійських поразках. Не багато більше вартости можуть мати й кличі про „новий лад" в Европі, про її визволення, про витворення „Евразії" і т. і., коли їх не буде оперто на відповідних збройних чинах.

Що є дозволене і часом навіть корисне для інших, не повинно бути заборонене й для українців на чужині. Українське громадянство в тих чи інших державах може закликати до демократичного ладу, може захоплюватися „Евафрикою", „Евразією" чи доктриною Монрова; для української справи це може бути корисним, шкідливим чи байдужим, в залежности від тих чи інших обставин і подій. Але оскільки українська еміґрація заступає в світі Україну поневолену Московщиною, мусить вона ставитися до головних засад визвольної боротьби з найбільшою повагою і розважністю. Такою засадою є безумовна ворожість до Московщини як у внутрішніх українських відносинах так і у відносинах українців до інших націй. Такоюж засадою є й числити, коли не виключно, то **перед усім на власні національні сили.**

Кличі треба здійснювати!

Але при цім треба памятати, що кожний клич, який не здійснюється п о в с е ч а с н о, втрачає свою силу, та що віра сотворена ним, повертається без належних чинів в зневіру. Є дуже повчальний психольоґічний експеримент. Коли написати якесь слово, скажім „земля", „людина" і т. і., і дивлячись на нього, повторювати його багато разів без упину, то наслідком втоми нервового центру значіння його для нас зникає і лишається лише його звуковий вираз і вигляд на папері. Теж саме властиво робиться з кличами, оскільки їх не здійснюється в можливий спосіб. Вони стираються, втрачають свою силу в такій мірі, що вони можуть бути не до вжитку й тоді, коли буде без порівнання більша змога їх здійснення.

Що значить справді числити на свої власні сили? Це значить, у згаданому випадку, мати віру, себто переконання, що всі сили нації будуть спрямовані доти на боротьбу проти імперіялістичної Московщини, доки Україна не буде визволена, та що ранійше чи пізніше вона буде визволена наслідком цього постійного зосередження національних сил на одній меті. Але воно має відбуватися завжди і всюди, себто й тепер по українських осередках на чужині. Колиж цього тут в належній мірі не робиться, то й віра без чинів льогічно мусить вмерти.

Як є з інформативною роботою?

А чи справді робиться серед українського громадянства на чужині все, щоб підтримати боротьбу української нації проти імперіялістичної Московщини? На превеликий жаль відносно цього, можна мати поважний сумнів. В належний спосіб не зорґанізовано навіть систематичного інформування еміґрації про те, що робиться на Україні. Подається більш менш принагідно переважно перестарілі відомости з совєтської преси та оголошується дуже нечисленні листи з України, що може бути, розуміється цікавим, але ні в якім разі не вистарчає для того, щоб мати належну уяву про справжнє становище на Україні та досить мінливий напрямок розвитку тамошніх відносин. Наслідком цього має пересічний українець на чужині дуже загальне і утерте поняття про лихо українського народу під владою „червоної" Москви, коли вона вже давно прибрала наново цілком чорний колір старої Росії, і коли політичний колір Московщини повинен нас найменше обходити. Тим часом систематизовані принаймні місячні огляди стану визвольної боротьби України можна булоб цілком добре оголошувати хочби як відбитки з того чи іншого часопису.

Ще більш компромітує віру у власні сили сучасний стан української інформаційної акції в чужих мовах, спеціяльно в Европі. Перед війною, коли акція цього роду була значно менш потрібною, видавалося не лише періодичні повідомлення, а й досить поважні книжки в чужих мовах. Тепер же, коли потреба в українських чужомовних інформаціях найбільша, не видається навіть періодичних повідомлень в якійсь з цих мов.

Робиться тут звичайно закиди не українській пресі чи особам, що раній чужомовними інформаціями займалися, але звертається лише увагу українського громадянства на небезпеки занедбання цеї ділянки визвольної боротьби. Віра у власні сили може бути живою лише тоді, коли чинність цих сил буде наявна і спрямована в належнім напрямку визвольної боротьби.

К. Волинський.

У любови треба бути любленим, а в приязні, щоб нас розуміли. — Ейбл Бернард.

БРИТІЙСЬКІ ПЕРЕМОГИ В АФРИЦІ

Як глядіти на те, що діється тепер в Африці? На це пробує відповісти лирд Страболджі, привязуючи до тих подій велику вагу. А це тому, що вважає їх ударом не тільки в Італію, але в першу чергу — в Німеччину.

Страболджі каже, що пляни Гітлера не обмежуються до Европи, а сягають далеко дальше. Йому іде про цілковите повалення британської потуги в світі, а зокрема в Африці.

Ціла Африка на північ від ріки Замбезі мала би находитися, згідно з плянами Гітлера під контролею держав „осі". Франція, Бельгія, Еспанія і Портуґалія, разом з їхніми обширними африканськими територіями, мали би бути включені до „нового ладу" як молодші і підлеглі партнери. Британські африканські кольонії мали би бути воєнною здобичею переможців. Одним з актів, включених у цей плян, мав бути італійський підбій Єгипту армією, нападаючою з Лібії. Тоді, згідно зо сподіваннями, мали бути заняті військами держав „осі" Туніс, Альжир і Французьке Мароко, що було би великим стратеґічним успіхом на Середземнім морі. Зо збільшеним претіжом і силою, уряди „осі" могли би тоді скорше одержати право переходу через Еспанію, щоб здобути Ґібральтар і переправити змеханізовані війська до північної Африки, разом з великою повітряною силою, в цілі довершення підбою західньої Африки.

З контрольованою і зорґанізованою державами „осі" цілою Африкою на північ від Замбезі, могла наступити поважна загроза републикам Південної Америки. Важна пристань Дакар, разом з її повітряними майданами, могла би статися місцем наскоку на ті републики. Колиб домагання за економічними і політичними концесіями не були приняті південно-американськими републиками, тоді повітряні і морські сили, що є в Дакар, можнаб вдарити на Бразилію і Арґентину.

Великі армії тубильців-жовнірів були би заанґажовані як наємні вояки і вишколені німецькими та італійськими офіцирами. Їх державіб в поготівлі як наїздні війська для можливого удару на південно-американський континент. Будучи переможцями держави „осі" могли би тоді надіятися на активну поміч японців, щоб тим ослабити противудар Злучених Держав.

Ті всі пляни, каже лорд Страболджі, тепер фатально заломились. Удар на Єгипет зо сторони італійської Лібії стався неможливий. Зникнення італійського престіжу заохотить до витривалости у дальших нападах жовнірів і мешканців французько-африканських кольоній. По заняттю британцями італійських становищ у Північній Африці і по забезпеченню Єгипту, Британія зможе вислати вепер великі армії з Індії, Австралії і Нової Зеляндії, щоб одержати боєвий фронт, розтягаючийся від східньої Африки, який би відпер німецькі спроби підбиття західньої Африки.

Модерні винаходи в летництві і моторові авта вможливляють поспішну діяльність і посування вперед далеко легше, як це ділось в африканській кампанії за попередніх ґенерацій. Вони теж до певного ступня помагають оборонним військам. Якщо армії і повітряні ескадри Південно-Африканської Юнії могли розпочати воєнні наступи проти Східньої Африки, то такcамо можуть вони розпочати такі наступи теж і проти Західньої Африки.

Припустім тепер, що німці зможуть попровадити цілу справу в такий спосіб, що потраплять перевезти військо через Середземне море до Північної Африки. У такім випадку їхнім першим завданням було би спробувати назад здобути італійську Лібію від британців і приготовитись до інвазії до Єгипту і здобуття Суезького Каналу. Іншими словами, заки німці могли би забезпечити свою владу в північно - західній Африці і стати загрозою для Південної Америки, вони мусіли би зо своєї сторони позбутися загрози зо сторони Британської імперії, що могла би їх заатакувати зо сходу і півдня.

Заломання італійців положило кінець цілому далекойдучому плянови дістати Середущу і Південну Африку під контролю держав „осі". Тим самим усунуло і вище згадану загрозу для Південної Америки.

МОСКВА-БУДАПЕШТ

БУДАПЕШТ. — Совєтські залізниці будуть доходити до села Воловє в Карпатській Україні. Таке оголошує мадярське міністерство залізниць. Для тої цілі перебудовуються залізниці шляхи в Карпатській Україні, щоб совєтські поїзди могли доїхати до Волового. Поїзди Москва-Будапешт будуть іти через Мукачево, Лавочнє, Львів.

ЮЛІЯН ТАРНОВИЧ.

ІСТОРІЯ ЛЕМКІВЩИНИ

(36)

Володимир Хиляк, священик, урод. у Великій Верховні (Новосандеччина), найбільший лемківський писатель (гляди Джерела і література). Менше визначні: **Ф. Левинський** з Вільхівця (Коросно), **Д. Савчак** з Нової Веси, видав „Збірник адмін. законів" (Львів 1893), „Новий дороговий закон (Львів 1898), **Клявдія Алексович,** уроджена в Красній (Коросно) написала дуже цікаві та гарні сценічні книжечки і оповідання для молоді.

В. Яворський з Фльоринки (Грибівщина), доктор мед. член краківської Академії Наук, написав цінні наукові медичні книжки.

Володимир Щавинський журналіст, родом з Климківки, (Горличчина), дуже плідний писатель, важніші його праці „Хрещеня Руси" (Львів 1888); „Туга за родинним селом", „З Ніцци", „З Паризької виставки".

Микола Малиняк, священик родом з Камяної (Грибівщина), написав книжку п. заг. „Церков і держава", та другі.

Тит Мишковський, родом з Перегримки (Ясельщина) священик, професор д-р богословії та университету, в часі війни арештований та вивезений на Мадярщину, відтак до Фастеноу в Зальцбурґу. Завдяки Українському Комітетові у Відні, вертає до Львова 1916 р. та тут досі живе як професор львівського греко-католицького духовного Семинара. Написав безліч наукових праць; важніші: „Дві науки, истина єдина", (Львів 1914), „Взгляд св. Іоана Золотоустого на верховну власть св. Ап. Петра" (Львів 1908), три великі теольоґічні праці по латині, „Требник" (Львів 1926), та інші.

З поміж сучасних лемків українців живе у Львові: **д-р Маркіян Дзерович,** лікар і президент Католицької Акції, син д-ра Олександра Дзеровича, лікаря в Новому Санчі, **інж. В. Мудрак** („Дністер"), **д-р Іван Ґижа** („Карпаття"), **Юрій Полянський** (Р. С. У. К.), **о. Антін Каштанюк,** совітник, **Григорій Ганусяк** (Марусин) родом зо Синева (Риманівщина) письменник, інжинір **Іван** Зубенко („Кір"), в Самборі живе, **проф. Іван Филипчак** (гляди „Джерела й література"), родом з Лішні (Сяніччина). Багато молодих ідейних лемків живе поза Лемківщиною.

СВІТОВА ВІЙНА
1914—1918 рік.
Причини світової війни.

Велика світова війна була випливом ріжних політичних ускладнень і багатьох невирівняних рахунків, як також напружених відносин, що повстали в Европі при кінці 19. та на початку 20. століття.

Росія, що на протязі цілого 19. віку намагалася поширити й закріпити свої впливи на Балканському півострові й сусідньому близькому Сході дала моральну й матеріяльну підтримку спершу Герцеґовині, а відтак Сербії, Чорногорі й Болгарії в їхньому повстанню проти турецького займанця 1875. Одначе, після першого зриву, турки побили сербів, а Болгарію пацифікували (приборкували в жорстокий спосіб) турецькі війська. Ці нечувані знущання і жорстокість турків дали притоку до дипльоматичного вгляду европейських держав, та коли це не увінчалося успіхом, Росія на спілку з Румунією, що недавно визволилася з турецької неволі (кримська війна 1853—1856) виповіли війну Туреччині. Туреччина покопана мусіла згодитися на мир, що його підписано в С. Стефано. Одначе тому, що мировий договір підчиняв Балканські краї виключній великодержавности Росії, в цю европейські держави з Анґлією й Австрією у проводі та мусили Росію віддати справу конґресові держав, що відбувся 1878 р. в Берліні (столиці Німеччини). На тому конґресі запала ухвала, що Сербія, Чорногора й Румунія стають самостійними державами; землі, що лежать між Дунаєм і Балканами творять Болгарське Князівство, якого князь узнавав зверхність султана. З краю на полудне від Балканів створено автономічну область, а Босня й Герцеґовина дісталися під австрійську окупацію (військовий заряд). Росія мусіла вдоволитися малими територіяльними зисками на полудневому побережжі Чорного моря. Конґрес полагодив багато пекучих справ на Балканському Півострові, але не рішив як слід т. зв. східньої квестії. Вона лишилася неполагоджена до світової війни й була одною з головних причин її вибуху. Всі балканські держави стреміли до того, щоби поширити свої границі, в першу чергу — що й слушно їм належалося — коштом Турції, а відтак одна коштом другої. Великі европейські держави намагалися використати ці війни для своїх впливів на Сході; на Балкані стирали й перехрещувалися ріжні інтереси, тому й не диво, що експльозію того підмінованого „балканського кітла" так легко спричинили стріли сербського заговірника в Сараєві.

В 1908 р. Болгарія проголосилася незалежним цісарством, а 1913 р. Сербія, Чорногора й Болгарія, заключивши союз, побили Туреччину, виперли її з Европи, так що в руках турків залишився тільки вузький пасок півострова з містами Константинополем і Адріянополем. Але вже слідуючого року між союзниками дійшло до війни на тлі розподілу добутих земель. Сербія та Греція побили Болгарію, забираючи більшість добичі для себе.

Від того часу найсильнішою державою на Балканському півострові стала Сербія, яка спираючись на Росію, стреміла до того, щоби відібрати Австрії південно - словянські землі й добути в цей спосіб доступ до Середземного моря. До війни замалим не прийшло в 1908 р., але тільки тому, що Росія не скінчила своїх воєнних приготовань, спір на деякий час відложено.

Та крім Балканських були ще інші справи, що у великій мірі спричинили вибух світової війни. Такою причиною був мілітаризм других европейських держав, що був звичайним наслідком уведення загально обовязуючої військової служби та тісно з ним получений імперіялізм. Ідея „збройного миру" мусіла привести невблагану конечність війни, бож держави, маючи великі армії, мусіли вжити їх для своїх цілей і для вирішування по своїй думці міжнаціональних спорів. А тих спорів і непорозумінь приносив кожний рік більше.

Першзавсе Німеччина, що після розгрому Франції в 1870 р. висунулася на чоло европейських держав, розвивалася так скоро під економічним та політичним оглядом, що вкоротці зачала відчувати тісноту в своїх державних кордонах.

(Дальше буде).

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ҐАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

НА РІЖНІ ТЕМИ

ЯКОЇ ВЕЛИЧИНИ БІЗНЕС?

У науці про господарку здавна застановлювалися над питанням: якої величини підприємство найкраще виконує свій бізнес, а тим самим найкраще суперничить з іншими підприємствами в тій самій галузі бізнесу?

Федеральна Торговельна Комісія при Тимчасовім краєвім Економічнім Комітеті виступила якраз з публичною заявою про вислід своїм розслідів у цій справі.

Показується, що на кожну сотку розслідженних бізнесів в 11 великий бізнес має перевагу над менчими, в 55 таку перевагу має середний бізнес, а в 34 випадках навіть менчий бізнес.

РОЗУМ І ФАКТИ

Досі приймалося загально за правду, що чим більше підприємство, тим справніще може воно виконувати свій бізнес. Таке підприємство, мовлять, може обнижати кошти виробу й добиватися кращих зисків для інвестування капіталу. Досі вчені економісти, що розслідують суспільну господарку, наводили довгу низку доказів на підтвердження своїх висновків. Здавалося, так воно й мусить бути.

Тепер приходять практичні розслідники, які беруть якраз ті мірила справности, себто дешевини виробу й величину приходу від інвестованого капіталу, і приміняючи ці міри до ріжних бізнесів, доказують цілу помилковість досі загально принятої думки.

ВЧЕНИЙ І НЕПОМИЛЬНИЙ?

Теперішні розслідники, подаючи думку, що йде вспереч загально принятій опінії, поступають дуже обережно, бо застерігаються перед виновком, що вони нібито хотіли би віднести свої висліди до всіх родів бізнесу.

Вони кажуть, що вони можуть говорити лише про ті бізнеси, котрі вони розслідили, а саме 18 промислів.

Так звичайно й поступають справжні вчені. Подаючи чесні висліди своїх розслідів, вони немовби остерігають слухача перед можливістю помилки й запрошують його доказувати противне.

ЩО КОШТУЄ

Коли розслідники взяли під увагу справність підприємства щодо обнижування коштів виробу товарів, то показалося, що найбільші підприємства мають у цьому перевагу лише в одному на сто випадків.

Це відразу поставило перед розслідниками питання: коли так, то пощо організуються великі підприємства?

Розслідники переконалися, що великі підприємства зовсім не організуєтся в тій цілі, щоби кошт виробу даних товарів був менчий, а в інших ціллях. Деколи банкирі хочуть мати нагоду інвестувати великі капітали й заробляти не лише проценти, але й комісове. Деколи їх організується з ціллю здушення конкуренції. Деколи робиться це в інших ціллях, зовсім не звязаних з питанням бизнесової справности.

КЛОПОТИ ВЕЛИКИХ

Розслідники присвятили спеціяльну увагу питанню, чи велике підприємство може все виконувати найсправніше масову продукцію (виріб).

Показалося, що великі підприємства часто є занадто складні, щоби виконувати виріб масово найдешевше.

Отже справність великого підприємства обмежена. Як підприємство стає занадто складне, воно само собі не дає через свою складність виконувати масову продукцію в справний спосіб.

ПРИМІРИ СКЛАДНОСТИ

Розслідники подають цікаві приміри складности великих корпорацій.

Наприклад Морґановий банк у 1912. році був звязаний з корпораціями, що представляли інвестицію 22 біліонів долярів. Американська Телефонова й Телеграфічна звязана з підприємствами, що мають капіталу 38 біліонів долярів; 19 директорів тої компанії мають звязки з 172 іншими бізнесами. „Юнайтид Стейтс Стіл Корпорейшен" керує не лише своїми безпосередніми інвестиціями в суммі 3 біліонів долярів, але й посередними інвестиціями на загальну суму 30 біліонів долярів.

ПОТРЕБА ЗАКОНА

Розсліди згаданої вгорі комісії найдуть певно відгук у широких кругах, головно серед суспільних діячів і політиків.

Як довго загально приймалося за правду, що більші підприємства можуть давати нам дешевші товари, так довго законодавці дивилися поблажливо на повставання великих бізнесів.

Коли тепер докажуть, що великий бізнес не конче дає дешевий товар, а повстає лише для здушення свобідної конкуренції, то й законодавці мусять тепер дивитися інакше на великі корпорації. Тому ми вже бачимо заходи конгресменів поставити край обмежуванню конкуренції великими підприємствами.

НАФТОВИЙ ПРОМИСЕЛ

Що вся ця справа має велике значіння й для бізнесів, з якими обзнакомлені імігранти, кожному ясно.

Як лише появилася публична заява згаданої вгорі комісії, зараз виступили інші дослідники, котрі робили подібні розсліди давніше й приходили до подібних висновків.

Один з них прийшов до переконання, що цілий нафтовий промисл находиться під контролею 20 нафтових спілок, що виросли з первісної „Стандард Ойл Ко."

Хоча вони нібито самостійні компанії, але вони поступають згідно, бо ними керують спеціяльні контролюючі підприємства. Контроля відбувається через абсолютну контролю рур до висилки нафти й патенти.

Це є між іншим осторога для нових законодавчих заходів проти великих комбінацій. Власне повстання „контролюючих компаній" виринуло зо старої кампанії проти великих підприємств, що колись з таким гуком і стуком провадив Теді Рузвелт.

ХТО НА ГОРЯЧІМ ПОПІКСЯ

Які нові засоби люди придумають для бортьби проти великих бизнесових комбінацій, видно наприклад з проєкту, щоби на будуче встановити для цеї справи спеціяльний трибунал, котрий мав би розслідкувати, чи нова бизнесова комбінація повстала для справности, себто громадської користи, чи може лише для приватної вигоди, наприклад для душення свобідної конкуренції.

Пропонують, що такий трибунал мав би право відмовити такій комбінації дозволу на ведення бизнесу, коли така комбінація мала би обмежити свобідну конкуренцію без ніякої користи для громадянства.

Якби не було, ми можемо бачити, що громадянство піднесть тепер основні питання відношення бизнесу до суспільного добра.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ОРГАНІЗАЦІЯ БИЗНЕСМЕНІВ.

Думаю, що хіба вже нема українських бизнесменів в Ню Йорку й околиці, котрі не знали, що в Ню Йорку є „Союз Українських Бизнесменів".

На початку свого розвою, С. У. Б. потребує якнайбільше членів, без ріжниці їх бизнесової величини і роду їх бизнесу. Кожний наш бизнесмен завідуючий леґальним бизнесом, повинен навіть з національного почуття належати до С. У.Б.

С.У.Б. має велику задачу, але він без достаточного числа членів не зможе виконати того, до чого стремить. У нас є люди, котрі зможуть кермувати наміченою працею, але без більшого членства то буде тяжко. Бо організація не може полягати на кількох одиницях. Коли ми хочемо робити якийсь бизнес, то нам усм треба стати членами С.У.Б. і бути вірними членами. А я свято вірю, що робота піде вперед.

Певно, що коли будемо чекати, щоби уряд зробив все сам, або коли будемо дивитись з боку і говорити — „я вступлю до С.У.Б. але хочу видіти вперед, що Союз зробить", то нічого з того не вийде. Поставте собі питання: Чи може зробити щось уряд без членів? Тому я ще раз закликаю наших бизнесменів (а спеціяльно наших ґросерників, різників, ресторанторів), щоби не чекали з вступленням в члени до С.У.Б. бо чим більше нас буде, тим скорше будемо могли почати ту працю, про яку не оден думає.

Коли буде нас більша сила, то ми з нашим пляном будемо могли рушитись вперед за кілька тижнів. Чиж є тут чого вагатись? Ні. С.У.Б. не вимагає від нікого капіталу, ані навіть великої праці, коли хтось не може її виконати. С.У.Б. апелює до тих, котрі ще не є членами С.У.Б., щоби якнайскорше ними стали, бо від сили членства залежить наш поступ вперед. Ще раз пригадую нашим ґросерникам, щоб вступали до С.У.Б. бо для них найбільше корисна буде та організація. Коли число наших членів-ґросерників подвоїться, то в короткому часі зможемо кооперативно купувати, а навіть думати про власну ґуртівню.

Тому не зволікайте, а приходіть всі на збори котрі відбудуться в в короткому часі. День зборів буде проголошено в „Свободі" і на українських радіо-програмах.

Платон Стасюк,
Ню Йорк, Н. Й.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

АНСОНІЯ, КОНН.

У справі Союзового Дня.

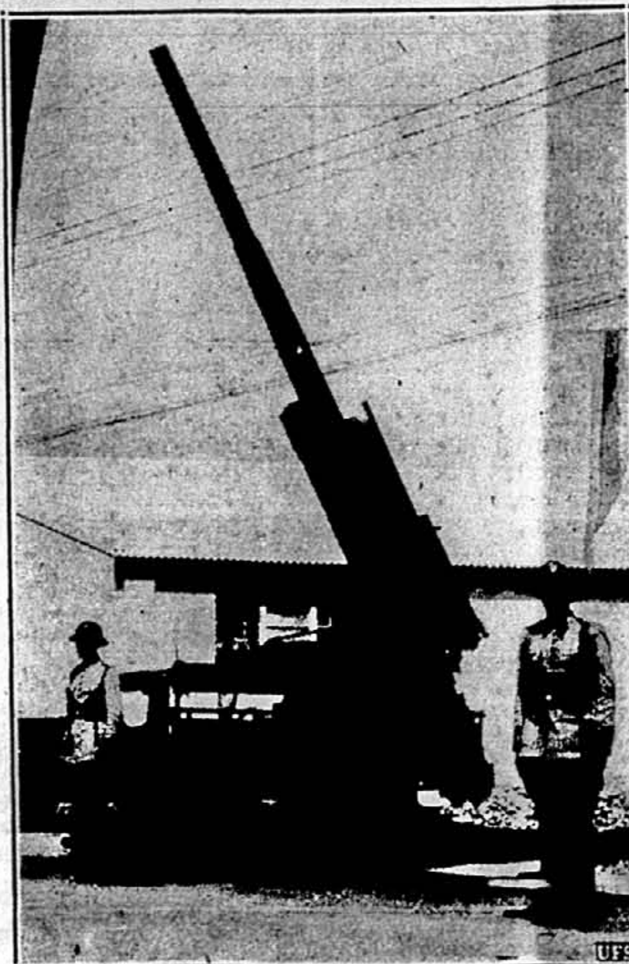
В неділю 2. березня відбулись в Ансонії наради Комітету Союзового Дня, на яких обговорено справи звязані з тим днем. Рішено відбути наступні наради 6. квітня в Ню Гейвен. Комітет поробив до цього часу ті заходи, які треба зробити. Як уже було подане до відома, запросив на той День Прес. о. Бучка, щоб відправив полеву Архієрейську Службу Божу. Замовлено теж галю. Проситься усіх відділових урядників, делеґатів, а також і членів прибути на наради 6. квітня, бо там будуть вирішувані многі інші справи. Просимо глядіти за тими зборами між оголошеннями в „Свободі".

Іван Глива, секр.

ПРОДОВЖЕННЯ ВІЙСЬКОВОГО ВИШКОЛУ В КАНАДІ

Домініяльний уряд в Канаді оголосив, що почавши від 15. березня б. р., довгота військового вишколу в Канаді буде продовжена з 30 днів на 4 місяці. Одначе до того продовженого військового вишколу буде покликуватися лиш 21-літніх новобранців. За першим разом покличуть до 4-місячного вишколу 6,000 новобранців, що скінчили 21 рік життя між 1. липня 1940 р. і 15. березня 1941. А від 15. квітня буде покликуватися місячно 6,000 новобранців до вишколу. Вишкіл буде поділений на два періоди. У перших двох міняцях новобранці будуть одержувати основний мілітарний вишкіл, а по упливі того часу будуть могти вступати як добровольці до дальшого вишколу, до повітряної або морської фльоти. Ті одначе, що полишаться до дальшого мілітарного вишколу в третім і четвертім місяці, будуть вишколюватись у спеціяльнім роді зброї, цебто при піхоті, артилерії, сиґналових корпусах, тощо. По скінченню вишколу вони будуть могти вступити до активної армії як добровольці, або повернуть до цивільного життя і перейдуть до резерви. Цю резерву можна буде опісля покликувати на 30-дневні вправи.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

НА ОБОРОНУ БРАЗИЛІЇ. — Серед врочистих церемоній уставлено в Деодоро такі гармати для оборони Бразилії перед нападом літаків.

ПЕРШІ УКРАЇНСЬКІ СЕЛЯНСЬКІ ДІЯЧІ В ГАЛИЧИНІ

Перші прояви конституційного життя в Австрії в 1848 р. спонукали й галицько-українське громадянство в обороні своїх народних прав. Цією роботою кермувала основана дня 2. травня 1848. р. у Львові „Головна Руська Рада", в якій згуртувалися найкращі наші патріоти того часу. На заклик „Гол. Р. Ради" організувалися в краю окружні та деканальні ради. За їх посередництвом повела „Гол. Р. Рада" освідомлюючу роботу серед селянства. Хоч наслідком довговічної неволі селянство було переважно неграмотне, то всетаки [illegible] за вказівками цих перших політичних організацій, саме завдяки невсипущій освідомлюючій праці горстки відданої народній справі інтелігенції та нечисленних грамотних селян. Останні брали живу участь у нарадах „Гол. Р. Ради" та окружних і деканальних рад і вели роботу серед своїх неграмотних односельчан.

Вже в початках існування „Головної Руської Ради" були приявні на її засіданнях селяни. На засідання дня 19. травня 1848. р. прибули делеґати з кількох громад з жовківської та бережанської округ. Після промов голови „Гол. Р. Ради" єпископа Григорія Яхимовича й заступника крилошанина Михайла Куземського та відчитання відповіді міністерства внутрішніх справ на „петицію русинів" забрав голос депутат громади Камінки Волоскої, жовківської округи Іван Залужний. В імени селян дякував він еп. Яхимовичеві і членам „Г. Р. Ради" за те, що „уймаються за руським народом і так щиро стараються про його добро", а свою бесіду закінчив проханням закладати по селах українські школи, яких потребує відчуває нарід. Цей селянин говорив ще кілька разів, а при обговорюванні фінансових трудноцщів заявив: „Рада народна потребує певно грошей на друк і на інші видатки. Всі громади дадуть, що потреба з охотою, бо рада про добро цілого народу старається й цілий нарід заступає. Тільки напишіть до нас, а ми вам грошей пришлемо... І по ринському кожний господар дасть, коли буде потреба". Говорячи про сільські школи, піддав гадку основати при них захоронки для дітей. Про його бесіду пише дописувач у „Зорі Галицькій" ось що: „Все, що тільки Залужний говорив, було таке добре, таке розумне, так на своїм місці, що всі приявні не могли надивуватися його здоровому простому розумові й бистрому розсудкові".

І дійсно цей селянин виявив велику орієнтацію щодо найпекучіших потреб народу, а розуміння громадського обовязку виявив і ділом. В першому списі жертв на потреби „Гол. Р. Ради" зазначено й лепту (2 ринських) цього першого галицько-українського селянського жертводавця. Маючи великий вплив на селян, Залужний вів освідомлюючу працю у часі виборів, що з признанням підносив Яхимович у листі до митрополита Михайла Левицького. Брав живу участь і в жовківській окружній раді та основав „руські народні сторожі" в селах Камінці Волоській та Старому Селі на Жовківщині.

Увесь час існування українських народніх рад були на їх засіданнях селяни. Михайло Качковський, судовий радник, заточений у Вісничі на Мазурщині незвичайно зрадів мовою селянина на засіданні „Гол. Р. Ради" в березні 1849. р. „Як була бесіда про те, щоби старатися в справі введення руської (української) мови в урядах, просив і один з приявних селян голосу й говорив з пів години так до речі й так красною рущиною, що цілу його бесіду варта би дати до друку; жалівся він на те, що йому на його руське подання окружний уряд дав німецьку резолюцію".

З поміщених у „Зорі Галицькій" дописів довідуємося, що селяни численно прибували до Жовкви з найдальших закутків Жовківщини й брали живу участь у нарадах окружної ради, що відбувалися двічі на місяць. Скликуванням селян на раду займалися Іван Залужний та Гарасим Самиляк. Завдяки участі в нарадах селяни скоро запізналися з основами конституційного ладу.

В складі бережанської окружної ради було 10 селян на всіх 60 членів. Із селянських політиків Бережанщини виріжняється Василь Медвідь із Вибодова. Він писав до ради своєрідні політичні листи, де наводив казки для змалювання українсько-польських взаємин.

Крім того виявили енерґійну діяльність деякі селянські посли австрійської Державної Ради в 1848—49 рр. На 31 українських послів з Галичини було аж 20 селян. Вибір селянських послів піддержували урядники з доручення тодішнього галицького губернатора гр. Стадіона, який бажав, щоби посли були правдиві австрійські патріоти, а за таких уважав він галицьких селян. Одначе не всі селянські посли надавалися на заступників народу; більшість була неписьменна й тому у Державній Раді робили тільки те, що голосували за чи проти. При голосованню наші селяни орієнтувалися знаками, які давали провідники еп. Григорій Яхимович і свящ. Григорій Шашкевич.

Як неписьменний посол займався політикою, видно з оповідання о. Олексія Заклинського про селянина-посла Гриця Петришина з Станиславівщини. Він тільки складав ощаджені з посольських дієт гроші, а коли жінка написала йому, що злодії вкрали воли, він вніс петицію, щоби Державна Рада йому як послові, що працює для добра й безпеки держави, заплатила за вкрадені воли 300 ринських. Цим своїм проханням розвеселив Петришин усіх послів.

Одначе й дехто з наших послів-селян забирав голос. Перший такий посол, це селянин із Оброшина городецького повіту, Осип Савка, який заявив, що вину за неграмотність галицьких селян несуть дідичі.

(Кінець буде).

СТАВАЙТЕ В РЯДИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЯКИЙ Є НАЙБІЛЬШОЮ І НАЙСИЛЬНІШОЮ УКРАЇНСЬКО-АМЕРИКАНСЬКОЮ ЗАПОМОГОВОЮ ОРГАНІЗАЦІЄЮ.

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

Подається до відома членам Бр. св. Василія, від. 339. У. Н. Союзу, у Філядельфії, Па., що 8. марта 1941. по тяжкій недузі упокоїлась

МАРІЯ СОРОКА.

Роджена в 1909. році, прожила 32 літ.

Тлінні останки будуть виложені в У. Н. Домі, на Френкфорд, 2171 Wakeling St. Парастас відбудеться 11. марта у 8. годині вечером, а похорон 12. марта в годині 10 рано до у. к. церкви на Горкс, а звідтам на вічний спочинок, на Okland Cemetary.

Вічна їй память.

З „ХРЕСТОНОСНОГО ПОХОДУ" ДО ВЯЗНИЦІ. — Пані Елізабет Дилинґ з Шікаґа, що вибралася до Вашинґтону як представниця групи „Хрестоносного Походу Матерей" проти закона про позичу й аренду, всідає до авта, котрим поліцай повезе її до вязниці.

БОЛГАРІЯ

Болгарія — це конституційна монархія в східній частині Балканського півострова, яка сусідує на півночі з Румунією, на сході з Чорним морем, на полудні з Туреччиною й Грецією й на заході з Югославією.

Ціла територія Болгарії виносить 39,814 квадратових миль, цебто чотири пятих поверхні Англії. Населення в 1931 році мала Болгарія 6,006,000, уніж коло сім осьмих болгарів і коло 577,000 турків. Болгари є повільні, як звичайно хлібороби, однаке, завзяті й хоробрі. Наука в їх народних школах є вільна й примусова.

Релігія — християнська східнього обряду. Визнають її коло 80% населення.

Із міст країни найважніще є Софія, столиця, і дальше Філіпополь — торговельний осередок і Варна, головна болгарська пристань над Чорним морем. В 1934 р. Софія мала населення 310,000; Філіпополь 100,485; Варна 70,183. Софія розложена на високорівні 1,800 стіп понад уровень моря; є злучена залізницею з головними містами Европи. Перебудовано її на модерне місто в 1878 році. Торгує харчовими продуктами, рожаним олійком і шкірами.

Філіпополь або Пловдів був в 1928 році знищений землетрусом, одначе його скоро відбудували. Лежить над рікою Мариця, коло 90 миль на полудневий схід від Софії й майже на половині дороги між Софією й Адріянополем. Торгує шовком, тютюном, рижом і иншим збіжжям.

Варна торгує збіжжям, шовком, бавовною й молочними продуктами.

Країна має здорове підсоння. Північний її кордон обмивають води Дунаю. На полудні перетинають Болгарію гори Балкани з верхами до 7,800 стіп. За ними находиться долина ріки Мариці, що перепливає між Балканами й горами Радопськими. Долини рік Дунаю й Мариці це найурожайніщі околиці цілого Балканського півострова. Гори багаті в мінерали. Находяться вам численні славні лікувальні джерела. Колись болгарські гори були густо порослі лісом. Але тепер лісів мало. Найбільше винищили їх турки, обороняючись у цей спосіб перед сталими нападами болгарських комітадів ще в часах їх панування над Болгарією. Найтепліше підсоння є на полудне від гір Балканських, бо гори заступають країну перед холодними північними вітрами, подібно, як наша Карпатська Україна має тепліше підсоння від Галичини. Найголодніша частина Болгарії це та, що на північ від Балканів, понад Дунаєм. Полуднева, тепла, провінція Болгарії зветься Румелія.

Останніми роками в країну почали розбудовувати гірництво. Крім вугілля є там кілька копалень міді. Є також поклади олова, заліза, цинку й срібла. Головним промислом країни є хліборобство. Займається ним три четвертини населення. Старі способи заступлено тепер машинами. Земля належить до хліборобів, не до уряду. Великих землевласників нема. З усіх 934,000 господарств 900,000 мають менше як 50 акрів землі. Основні збіжжя це: пшениця, жито, кукурудза й ячмінь. Кукурудзу вивозять. Садять також багато бараболів; у східній Румелії управляють риж і бавовну. Садять також і тютюн, плекають шовківниці, цукрові буряки й виноград. Перед війною Болгарія вивозила головно збіжжя, по війні тютюн. Найцікавіший одначе промисл для чужинця, це управа рож, з яких витискають олійок для виробдювання перфум. Рож них мусить бути там дуже багато, коли взяти під увагу те, що щоб витиснути один фунт олійку, треба 6,000 фунтів рожевих листків, а Болгарія продукує 9,000 фунтів рожаного олійку річно.

Через Болгарію переходить найкоротший шлях із Західньої Европи до Азії. Одначе не туди відходить болгарська торгівля, а переважно Дунаєм і на північ — до Мадярщини й Німеччини. До Британії мало.

Королівство Болгарія кермується своєю конституцією від 1908 року. Король (цар по болгарському) є дідичний. Він іменує кабінет, або Раду міністрів, що має владу виконну. Право встановляти має власну Народо-Собраніє, цебто парлямент, що складається з представників вибраних на засаді загального голосування чоловіків, один представник на кожних 20,000 населення. Адміністраційних одиниць країна має 71, із префектами на чолі.

Історія Болгарії така: за часів Римської Імперії на території теперішньої Болгарії були дві римські провінції: Мезія й Тракія. Через рівнину на схід перейшли наперед словяни й пізніше болгари, споріднені з гунами. Ні одні ні другі не мали сили себе вигнати й обидві раси там осіли. Із злиття їх повстали сьогодніші болгари. Християнство приняли болгари в 864 році. Від них мова релігійних відправ й церковна й також світська література перейшли в Україну й через неї в Московщину.

Через якийсь час болгарська держава була сильним ворогом Візантії, але в 14-тім столітті завоювали її турки. Пять століть проминуло заки болгари почулись у силі проти турецького панування повстати. Але й тоді, 1876 року, їх перше повстання було слабе й провалилося. Здушивши повстання, турки почали на населенню жорстоко мститись, що викликало негодування майже всіх держав проти турків.

З цього постановила скористати Росія, щоб під плащиком оборони болгарів спекти свою печеню. Вибухла російсько-турецька війна. Туреччина війну програла й у мирі в Сан Стефано, в березні 1878 р., мусіла згодитись на створення болгарської держави включно з Македонією. Але наслідком опозиції до Австро-Угорщини й Британії, уже в липні того самого року Болгарія незалежність стратила. Згідно з умовою в Берліні її окроєно й вона стала напів-автономною країною під номінальною зверхністю Туреччини. Почався поступ уперед, Болгарія покликала на трон німецького князя - Александра Баттенберга. Колиж він у 1886 році зрікся трону, покликано Фердинанда Кобурга. Між тим, 1885 року з Болгарією злучилась Східня Румелія, що викликало війну з Сербією. Болгарія Сербію побила.

У 1908 році Болгарія, користаючи з внутрішніх роздорів у Туреччині проголосила себе незалежною. Тоді князь Фердинанд прибрав титул короля. Велика криза настала для Болгарії підчас Балканських воєн 1912-1913 рр. До спілки з Сербією, Чорногорою й Грецією Болгарія вийшла з тієї війни з турками побідницею. Туреччина змушена була зректися майже всеї своєї території в Европі. Одначе непорозуміння й потім війна зачались між самими союзниками: не хотіли вони, головно Сербія, погодитись на умову, що признавала Болгарії більшу частину Македонії. Наслідком того вибухла друга Балканська війна. Проти Болгарії стали армії Сербії, Румунії, Греції й Чорногори й, розуміється, болгари програли. Виснажена Болгарія мусіла замиритись і віддати Румунії Полудневу Добруджу й частину північно-східньої території.

У жовтні 1915 року Болгарія вступила у велику війну по стороні осередніх держав. Одначе до кінця не видержала. Дня 29. вересня 1918 підписала безумовне завішення зброї. Наслідком неуспіхів в країні почались політичні заворушення. Король Фердинанд зрікся трону в користь свого сина Бориса III., який панує й до сьогодні. Дня 27. листопаду 1919 року Болгарія підписала мир у Неї, який позбавив її частини території й доступу до Егейського моря.

Страта території, страта значної частини населення й високе воєнне відшкодування наложене союзниками, викликали в Болгарії рух проти тих, що втягнули Болгарію у війну.

Премієр Стамбулінський повів кампанію проти буржуазії. Одначе 1923 року його повалила група науковців, буржуазія й військові кола — на чолі з професором університету Цанковом. У 1926 році Цанков зрезигнував і на його місце прийшов кабінет ліберальний Лябчева, який проголосив амнестію для понад 6,000 політичних вязнів. Одначе справи країни дальше гіршали й держава стала на порозі банкротства. Тоді в 1934 році генерал Георгієф зробив переворот і проголосив себе дійсним диктатором на чолі републиканського уряду. За його диктаторства вибухло в країні большевицьке повстання, яке одначе було криваво здушене. У 1935 році, підчас великого напруження в країні, Георгієф, разом із своїми міністрами, був усунений за змову проти корони й король Борис став верховним правителем.

КАРИКАТУРА ФРАНЦА ФОН ПАПЕНА німецького амбасадора в Туреччині, що недавно видав приказ перебуваючим в Туреччині німцям не покидати краю.

ЗАПРАВЛЯЮТЬ ЗМАЛКУ. Російський уряд заправляє шкільні діти до вживання військової зброї. На світлині: школярі забавляються в маневри деревляними крісами й машиновими крісами. Як бачимо, ними кермують військові офіцири. Сцену знято в парку Сокольники в Москві.

Подібно вчасно починав заправляти свою молодь до війська італійський диктатор Мусоліні. Висліди італійської війни в Альбанії й Лібії підсувають людям сумніви в вартість таких вправ.

В ФРАНЦІЇ ІДЕ ДО ГІРШОГО

ВІШІ. — Про повище можна сміло ствердити, коли мається на думці поживу, або опал, зокрема вугіль. Через брак вугілля терпить дуже промисловість.

ІТАЛІЙСЬКІ ВТРАТИ

В лютім втратила Італія на всіх фронтах, згідно з обчисленнями начальної команди, 26,538 вояків, в чому є 2,667 вбитих, 5,576 ранених, а 18,295 браку́є.

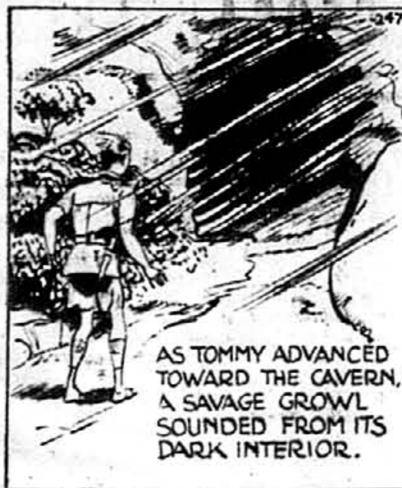
Сусід А.: Як ви, сусіде, можете жадати таку суму за ту шкапу. Таж вона сліпа!

Сусід Б.: Та на що шкапі очей! Чи вона буде ґазети читати?

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, А ТИМСАМИМ СТАВАЙТЕ СПІВВЛАСНИКОМ ШІСТЬ МІЛІОНОВОГО МАЄТКУ ЦЕЇ ОРГАНІЗАЦІЇ.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ТАРЗАН ч. 247. Голос з печери.

В хвилиці, як Том підступав до чорної печери, звідтам роздався страшний рев якогось дикого звіра.

Від реву задудніла земля. Том миттю обернувся і в незмірнім переляку почав втікати, що стало сил.

По кількох хвилинах із виходу печери появилась струнка постать лютої львиці. Вона занюхала добичу і за нею погналась.

Том був кількадесять кроків віддалений від львиці. Але, проте він не міг сподіватись, що вдасться йому від неї втекти.